

сприяє процесам збереження та популяризації української естрадної пісні в Україні та світі та ствердженню етногенетичного українського ейдосу.

Список використаних джерел:

1. Бойко О. М. Українська масова музика: етапи розвитку, національні особливості : дис. ... канд. мистецтвознавства : 17.00.03. Київ, 2017. С. 215.

2. Зосім О. Л. Традиційна естрадна пісня: концептуалізація поняття. *Вісник Національної академії культури і мистецтв*. Вип. 2. НАКККІМ. Київ, 2022. С. 153–158.

3. Мозговий М. П. Становлення і тенденції розвитку української естрадної пісні : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.01. Київ, 2007. С. 175.

4. Рябуха Т. М. Витоки та інтонаційні складові української пісенної естради : дис. ... канд. мистецтвознавства: 17.00.03. Харків, 2017. С. 203.

5. Самая Т. В. Вокальне мистецтво естради як чинник культурного життя України другої половини ХХ – початку ХХІ століття : дис. ... канд. мистецтвознавства: 26.00.01. Київ, 2017. С. 199.

6. Шевченко О. Г. Українська популярна музика: витоки та проблематика (1920–1990 рр.) : дис. ... канд. мистецтвознавства. Київ, 2010. С. 170.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-398-2-36>

Солярська-Комарчук І. О.,

кандидат філософських наук, доцент,

доцент кафедри мистецтвознавчої експертизи

Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв

м. Київ, Україна

СВІТЛО СОТВОРЮЮЧЕ В РОБОТАХ УКРАЇНСЬКОЇ СУЧАСНОЇ МИСТКИНІ ОКСАНИ СВІЖАК

Переживаючи війну, багато українських художників ще глибше занурюються в стани саморефлексії, відповідаючи собі та ближнім на страшні екзистенційні виклики. Війна руйнує життя, відбирає світло та кольори, сіє жах та печаль. Водночас, саме такі втрати спонукають віднайти те, що знищити неможливо – віру в силу добра, життєдайність світу, світло сотворююче. Власне таким настроєм вирізняється

виставковий проєкт «Життя в скляному будинку» української сучасної мисткині Оксани Свіжак (м. Київ). Через проєкт авторка намагається наголосити на крихкості нашого життя, поєднуючи у ньому живопис та вітраж. Скляні будинки міських оранжерей у її баченні й стали символами крихкості у часи війни. Комфорт, що відчувався у минулому, довоєнному, житті, зруйнований і мисткиня закликає глядача переосмислити своє сприйняття безпеки.

Дуже цікавими є роздуми Оксани Свіжак на тему саду. Адже саме він є тлом внутрішнього і зовнішнього життя її персонажів у вище зазначеному проєкті. І навіть якщо постать відсутня в роботі, ми відчуваємо її присутність у спостереженні. В умовах війни кожна квітка та стеблина стають для мисткині метафорами життя, а людина – люблячим садівником. В зв'язку із цим слід нагадати про символізм саду у роздумах Г. Сковороди, який жив і творив в той складний час, коли російська імперія руйнувала Україну, перетворювала вільних її жителів у кріпосних. Сковорода створює цілу збірку із 30-и віршів під назвою «Сад божественних пісней прозябший из зерн Священнаго Писанія». Для тогочасної барокової культури сад дуже сильний символ. Перший сад, старозавітній, це Едем, призначений для Адама і Єви. «Цей архетипний образ райського саду є первісним втіленням гармонії, духовної чистоти, усвідомлення своєї божественної природи» [2, с. 15]. Після гріхопадіння мрії людей повернути собі втрачений рай були відбиті в бароковій літературі, і паралельно з'являлося бажання створити для себе рай на землі, що проілюстровано у творах Григорія Сковороди. У новозавітній інтерпретації символу саду слід виділити три притчи про виноградник, останній – сакральний простір на тлі якого відбуваються сюжети. Однак, не тільки ортодоксально-християнське трактування символу саду притаманне Сковороді, але й просвітницьке – «Г. Сковорода уподібнює до квітучого саду людську душу, яка перемагає в собі гріховні бажання й прагне до досконалості» [2, с. 15]. Символ саду як ознака знання та освіченості інтерпретувався також у інших творах барокової епохи. Підсумовуючи, слід наголосити, що сад, на відміну від природи неосвоєної, є результатом зусиль над собою, рукотворної краси.

Цікавим фактом, який наводить П. Кралюк, є спогад, що близько 1770 року Г. Сковорода в саду Троїцького монастиря міста Охтирки пережив глибоке містичне потрясіння. За його ж словами, він відчув у собі надзвичайний рух, увесь світ зник перед ним і лише почуття любові, благонадійності, вічності оживлювало його існування. Мислитель проникнув у себе, і з того часу присвятив свою особу покірності духу божому й став мандрівним філософом.

Отже, сад в роботах Оксани Свіжак є архетипним образом, котрий виринає не лише у словесних, але й у художніх образах. Людина в садах мисткині виступає люблячим сотворцем світу. Символом та

ознакою такого твірного імпульсу людини є світло. Оксана завжди наголошує на використанні пластики світла та форми. Задля цієї мети художниця відшукує нові засоби, які й репрезентують глядачу емоції та враження. «Світло – це основа, воно рухається по полотну, виявляє предмет, образ, наповнює картини глибиною та силою» [4]. Світло мисткиня намагається подарувати людям через свої полотна. Таким чином, існування саду неможливе без світла, котре підтримує світ та надає сили крихкості. Скляні оранжерей вони звичайно є уязвимими, це лише ілюзія нашої безпеки. Поміж тим, сад, що потребує постійних зусиль, стає вдячним середовищем духовного зростання людини.

Завершуючи, слід зазначити, що творчість Оксани Свіжак продовжує традиції вітчизняного необароко. У XXI ст. поняття «необароко», як феномен сучасного бароко, та стан західного суспільства доби постмодернізму (що передбачає відхід від усталених норм, особиста свобода та культ творчого початку) стало об'єктом досліджень зарубіжних і вітчизняних культурологів та філософів [3, с. 15]. Ще у XX ст. лунали ідеї «вічного бароко» (Е. д'Орс), заснованого на динамізмі, внутрішньому надламі, в зв'язку із чим бароко сприймається як світоглядна модель, котра проявляється на різних етапах культури для розуміння незрозумілого. Власне сучасна війна й стала тією незрозумілою ситуацією, котра не лише актуалізує необарокову традицію в сучасному українському мистецтві, але й надає їй нових форм вираження.

Список використаних джерел:

1. Кралюк П. Незвична філософія Григорія Сковороди. 22.11.2012. URL: <https://www.oa.edu.ua/ua/info/news/2012/11-22-1> (Дата звернення: 07.03.2024).
2. Линник М. М. Світ символів Григорія Сковороди у збірці «Сад божественних пісень». *Наукові записки НаУКМА. Літературознавство*. 2018. Том 1. С. 14–19.
3. Піщанська В. Українське необароко: історія та сучасність. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2022. Вип. 42. С. 14–20.
4. Свіжак Оксана. URL: <https://osvizhak.wixsite.com/svizhak/about>
5. Скляренко Г. Необароко «української хвилі» кінця 1980–2000-х років: національний досвід у контексті новітніх художніх спрямувань. Київ : Вид-во ІМФЕ. *Зб. наук. студій пам'яті докторки мистецтвознавства Валентини Рубан*, 2019. С. 384–425.